

خانواده یکی از مهم ترین بستر های **تربیت انسان** است و **والدین** وظیفه ی مهم **اخلاقی**، معنوی و دینی فرزندان را بر عهده دارند. یک خانواده ی **سالم** می تواند در دامن خود فرزندان **مومن**، عالم و پاینده به آداب و اصول اخلاقی تربیت کند. پدر و مادر نیز در **جریان های زندگی** و فراز و نشیب ها آن، **تربیت و تعالی می یابند**.

درس ۲۰ آرامش در خانواده

اگر خانواد ای بتواند **وظایف** خود را به خوبی انجام دهد، می توان از آن به عنوان **خانواده ای متعال** یاد کرد. به عکس، وقتی خانواده نتواند **وظایف** خود را به خوبی انجام دهد، دچار **آسیب** شده است. در چنین حالتی، رابطه خانواده با دیگر نهاد های جامعه نیز دچار **مشکل** می شود و در نهایت، **آسیب** به همه جامعه **سرایت** می کند. اولین گام در راه تشکیل یک خانواده متعادل و سالم، دقت در انتخاب همسر است.

شروع زندگی مشترک

یکی از عواملی که موجب سازگاری و آرامش در خانواده میشود، انتخاب صحیح همسر است. اگر افراد در انتخاب همسر بر معیارهای **نادرستی** تکیه کنند، مثلاً فقط **زیبایی ظاهری** یا **ثروت همسر** خود را در نظر بگیرند، در زندگی خانوادگی با **شکست** رو به رو می شوند. برخی از **صاحب نظران** معتقدند که افراد در انتخاب همسر باید به **تناسب و همگونی** خود با طرف مقابل **توجه کنند**. هر چه افراد از نظر **اعتقادات دینی**، تحصیلات، اخلاق و روحیات و وضعیت خانوادگی با همدیگر **هماهنگی** داشته باشند، زندگی شان **با دوام تر** است. از **دیدگاه اسلام**، **مهم ترین عاملی که باید در همسر گزینی به آن توجه کرد، ایمان و اعتقادات دینی افراد است**. **اسلام همچنین بر اصالت خانواده** تاکید کرده است؛ یعنی، فردی که به عنوان همسر انتخاب می شود، در خانواده ای **صالح و اهل ایمان** و تقوا پرورش یافته باشد.

اگر **جوانان** همسر خود را با **همفکری و حمایت خانواده ها** انتخاب و از تجربه های آنان استفاده کنند، از بروز بسیاری از **ناسازگاری ها** جلوگیری می شود.

سازگاری زن و شوهر در خانواده

از دیدگاه قرآن **مهم ترین هدف ازدواج برقراری آرامش و محبت** بین زن و مرد است پس از ازدواج، زن و شوهر **یاور** هم بوده سعی می کنند با **همدلی** و کمک به یکدیگر، **محبت و آرامش** را در خانواده برقرار کنند. یک همسر

خوب، باید وظایف و مسئولیت های خود را به خوبی شناخته و علاوه بر انجام دقیق آنها، شریک زندگی خود را نیز در انجام مسئولیت هایش، یاری کند .

فرزندان، گرمابخش خانواده

یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می شود، وجود فرزندان است. برخی روا نشناسان معتقدند که خانواده هایی که چند فرزند دارند، تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان افزایش می یابد. در این خانواده ها، کودکان هم بازی دارند و رقابت ها و بازی ها و دعوای کودکانه و همچنین الگوبرداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل می گیرد همچنین، افرادی که برادر و خواهر دارند، در آینده از لذت رتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم نمی شوند و فرزندانشان نیز از داشتن عمو و خاله و دایی و عمه، برخوردار خواهند بود.

حقوق و تکالیف والدین و فرزندان

همان طور که با تشکیل خانواده، حقوق و تکالیفی بر روابط زن و شوهر حاکم می شود، با تولد فرزندان نیز حقوق و تکالیف متقابلی بین والدین و فرزندان به وجود می آید.

پدر و مادر مکلف اند سرپرستی کودک را به عهده بگیرند و نیاز های او را رفع کنند.

فرزندان نیز باید در هر حال، به پدر و مادرشان احترام بگذارند. فرزندی که پدر و مادر از او راضی نباشند، از رحمت خدا دور می شود. اطاعت از والدین، رعایت اخلاق خوش و خودداری از بی احترامی به آنها در هر شرایط واجب است. اطاعت از والدین تنها در صورتی جایز نیست که به گناه و نافرمانی از خدا دستور دهد.

چگونه می توانیم ارتباط بهتری با اعضای خانواده داشته باشیم؟

وجود اختلاف در نظر و سلیقه فرزندان با یکدیگر یا با والدین، تا حدی طبیعی است. این اختلاف نظر یا ناسازگاری، به دلیل آشنا شدن فرزندان با محیط و گروه های مختلف در جامعه است که ممکن است دارای هنجارها و ارزش هایی متفاوت با خانواده باشند. اما همین اختلاف نظرها اگر به خوبی مدیریت شود، می تواند به رشد فکری و انسجام بیشتر اعضای خانواده کمک کند یکی از عواملی که می تواند ناسازگاری ها را کاهش دهد، ایجاد رابطه صحیح و مناسب اعضای خانواده با یکدیگر است فرض کنید که برای شما مشکلی در خانواده پیش آمده است. به منظور ایجاد یک ارتباط خوب با دیگر اعضای خانواده و شروع یک گفت و گوی صمیمی تا حل شدن مشکل میان شما و پدر و مادر عزیزتان یا خواهر و برادر مهربانتان، موارد زیر می تواند شما را کمک کند:

- هنگام ایجاد مشکل در خانواده، باور داشته باشیم که بسیاری از مشکل ها با ارتباط و گفت و گوی صحیح قابل حل شدن هستند. حتی هنگامی که مشکل خاصی نیز میان ما و اعضای خانواده وجود ندارد، سعی کنیم وقتی را برای صحبت با آنها و شنیدن حرف هایشان اختصاص دهیم، مخصوصاً والدینمان که ما عزیزترین افراد برای آنها هستیم

- در هنگام صحبت مخصوصاً با پدر و مادر، حتماً احترام آنها را حفظ کنیم

- برای ارتباط صحیح با دیگران، پیا میایمان را به شکل کامل منتقل کنیم. یعنی مشکلمان را دقیق و کامل بیان کنیم و احساس خودمان را نیز نسبت به آن، مطرح کنیم.

- شرایط شنونده را در نظر بگیریم؛ مثلاً وقتی که فرد مقابل خسته است یا الان وقت کافی ندارد یا ذهن او به شدت به مسئله دیگری مشغول است، مشکل خودمان را مطرح نکنیم.

- هنگامی که عصبانی یا شدیداً ناراحت هستیم، صبر کنیم تا کمی آرام شویم، سپس با اعضای خانواده صحبت کنیم.

- هنگام ارتباط، از مسخره کردن، تحقیر و طعنه زدن اجتناب کنیم. این امر سبب می شود تا شنونده ناراحت شده و دیگر به خوبی و دقت به حرف های ما گوش نکند.

- سعی کنیم قبل از مطرح کردن مشکل، به راه حل های متفاوت فکر کنیم و آنها را پس از طرح مشکلمان، پیشنهاد دهیم.

- در مسائل و مشکلات جدی، از فرد بزرگ تر خانواده، مانند والدین یا برادر یا خواهر بزرگ تر، کمک بگیریم. مشکلات و مسائل خانواده خودمان را، تا جای ممکن در خانه حل کنیم و از بازگو کردن آنها به دیگران خودداری کنیم.

- در موارد نیاز و حل نشدن مشکل میان اعضای خانواده، حتماً از صاحبان تجربه و بزرگ ترهای فامیل و یا مشاوران متعهد و متخصص نیز استفاده کنیم.

- صبر و توکل به خدا، یاری رسان ما در تمام مسائل و مشکلات احتمالی ما در زندگی است.

- باور داشته باشیم که خانواده مان، دلسوزترین و گرم ترین کانونی است که در آن بوده و خواهیم بود و همیشه همه اعضای خانواده را مانند اعضای یک پیکر و یار رسان هم، بدانیم.

مدیریت مشکلات و حوادث در خانواده

زندگی خانوادگی، در یک دوره طولانی یعنی از ازدواج تا پایان عمر را در بر می گیرد. در این دوره، ممکن است

مشکلات گوناگون از قبیل بیکاری، فقر، بیماری شدید و طولانی، فوت یکی از اعضای خانواده یا معلولیت کودک

پیش بیاید و شرایط دشواری را برای خانواده به وجود بیاورد و حتی ارکان خانواده را دچار تزلزل کند.

در چنین مواقعی، اعضای خانواده باید با توکل به خدا، صمیمیت و همکاری بین خود را بیشتر کنند و با در پیش گرفتن صبر و شکیبایی و دعوت یکدیگر به صبر، این مشکلات و حوادث را مدیریت کنند و نگذارند که خانواده دچار بحران شود و آسیب ببیند.

۱- خانواده ای را در نظر بگیرید که در آن پدر بنا به دلایلی دچار مشکلات اقتصادی شده است و با وجود تلاشی که می کند، در آمد کافی ندارد و نمیتواند هزینه های زندگی را به خوبی تامین کند. به نظر شما در این شرایط وظیفه اعضای خانواده چیست؟

اعضای خانواده باید چه تغییری در سطح توقعات و خواسته های خود به وجود آوردند؟

۲- پسر دایی من نادر، دچار معلولیت است و برای انجام دادن کارهای روزانه مشکلاتی دارد. دایی من و دیگر اعضای خانواده او این موضوع را پذیرفته اند و می دانند که برای مقابله با این مشکل، باید بیشتر تلاش و همکاری کنند. در تفریح ها و سرگرمی هایشان او را مشارکت می دهند و نمی گذارند اعتماد به نفسش ضعیف شود. من روحیه عالی آنها را تحسین میکنم و از صبوری شان درس میگیرم.

۳- دو سال پیش، پدر بزرگ من فوت کرد و مادر بزرگم تنها ماند. به دلیل پیری و بیماری، او دیگر نمی توانست در خانه تنها بماند و کارهایش را خودش انجام بدهد. پدر و عموهایم با هم فکری برای حل این مشکل برنامه ریزی کردند. آنها قرار گذاشتند که در هفته به نوبت به مادر بزرگم سر بزنند و خرید های او را انجام دهند. هر شب نیز یک نفر در خانه ی او میخوابد و پدرم همیشه میگوید: «ما هم روزی پیر میشویم و به کمک نیاز داریم». ما سعی می کنیم با محبت کردن و احترام گذاشتن به مادر بزرگم او را خوشحال کنیم.

صلحه ارحام

در دین اسلام به صلحه ارحام سفارش و امر شده است. واژه «صله» از وصل گرفته شده و به معنای اتحاد و پیوستگی است «ارحام» یعنی خویشان و نزدیکان. صلحه ارحام از آن دسته واجباتی است که فواید زیادی در آن نهفته است. در فقه اسلامی، کمک کردن به ارحام و خویشاوندان نسبت به دیگران اولویت دارد. منظور از صلحه ارحام تنها به دید و بازدید خلاصه نمی شود و این دید و بازدید ها باید با مهر و محبت توأم باشند. کمک مالی به خویشاوندان نیز جز صلحه ارحام محسوب می شود. در مواردی که افراد نذری دارند یا می خواهند زکات یا صدقه و... بدهند، اگر در بین خویشاوندان آنها نیازمندی وجود داشته باشد، باید او را بر دیگران مقدم بدانند.